

นโยบายของเวียดนามทอลาวและกัมพูชา

ตามประวัติศาสตร์ เวียดนามได้พยายามหลายครั้งที่จะมีอิทธิพลเหนือเพื่อนบ้านใกล้เคียง คือ ลาวและกัมพูชา ซึ่งเป็นผลจากแนวความคิดที่ถือว่าตนเหนือกว่าทั้งทางด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม และความต้องการในการขยายอาณาเขต ตามแนวความคิดด้านความมั่นคงกึ่งที่ไ้กล่าวแล้วในบทที่ 3 สงครามอินโดจีนได้ทำให้ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามยิ่งตระหนักถึงความสำคัญของลาวและกัมพูชาต่อความมั่นคงของเวียดนาม

จากปี ค.ศ. 1930 พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ในลักษณะความสัมพันธ์แบบ Superior - Subordinate Relationship ¹ พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้อยู่ภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน และได้มีอิทธิพลสูงสุดจนถึงปี ค.ศ. 1951 หลังจากนั้นพรรคลาวของเวียดนามก็ได้พยายามเข้าไปมีบทบาทเหนือพรรคคอมมิวนิสต์ลาวและเขมร เวียดนามมีแนวความคิดที่จะรวมประเทศอินโดจีนทั้ง 3 ให้เป็นสหพันธ์ โฮจิมินห์ ได้สนับสนุนแนวความคิดนี้มาตลอดตั้งแต่ทศวรรษที่ 1930 และ 1940 ขณะที่รัฐบาลเวียดนามได้ประกาศว่าแนวความคิดนี้ได้เลิกแล้วไปในปี ค.ศ. 1954 แต่ในการประชุมร่วมกันระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์ทั้งสามในปี ค.ศ. 1970 เวียดนามก็ได้มีการเสนอ "Confederation Approach" ของความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม ลาว และเขมรในอนาคต ซึ่งแสดง

---

¹ Vietnam's Future Policies and Role in Southeast Asia, Report prepared for the United States Senate by the Congressional Research, ...p. 23.

Relationship) ซึ่งเป็นคำที่ใช้โดยทางการ เวียดนามในสมัยของการทำสงครามปฏิวัติ เพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์ทั้งสามในอินโดจีน และจะเป็นไปในลักษณะที่เวียดนามสามารถควบคุมนโยบายภายในและต่างประเทศของลาวและกัมพูชา และต้องการให้ประเทศทั้งสองนี้เป็นรัฐที่ดำเนินนโยบายแบบ Marxist-Leninist และระบบสังคมเช่นเดียวกับเวียดนาม

ในการที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว เวียดนามจะต้องมีระดับของการเข้าไปครอบงำลาวและกัมพูชาของเวียดนามแตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากความเข้มแข็งของรัฐบาลท้องถิ่นเดิม ระดับความซัดแย้งภายใน และสถานะของการคุกคามจากภายนอกที่แตกต่างกันของทั้งสองประเทศ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เหมาะสมกันก็คือ การเข้าควบคุมทางการเมืองและการทหารทั้งสองประเทศนี้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น

นโยบายเวียดนามต่อลาว (1975-1981)

การเข้าครองอำนาจเหนือลาวในปี ค.ศ. 1975 โดยพรรคคอมมิวนิสต์ลาว (Laos People's Revolutionary Party-LPRD) ได้เปิดทางให้เวียดนามสามารถขยายอิทธิพลของตนในลาวมากขึ้น พรรคคอมมิวนิสต์ลาวนี้ได้จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1955 และเป็นส่วนหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนซึ่งเวียดนามเป็นผู้นำอยู่ พรรค LPRD นี้มีความผูกพันใกล้ชิดกับพรรคลาวแดงของเวียดนามตลอดช่วงสงครามอินโดจีน พรรคคอมมิวนิสต์ลาวได้รับความช่วยเหลือจากทั้งโซเวียตและจีน แต่โดยที่มีความใกล้ชิดและต้องพึ่งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามอยู่มาก ทำให้โซเวียตมีอิทธิพลได้มากโดยผ่านพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม เห็นได้ว่าแม้ลักษณะที่ปรากฏภายนอกพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนวางตัวเป็นกลางในความซัดแย้งระหว่างจีนกับโซเวียต แต่ว่าการแข่งขันขยายอิทธิพลของมหาอำนาจทั้ง 2 จะทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ทั้งสามแบ่งออกเป็นสองฝ่าย โดยจีนสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์เขมร และโซเวียตสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามและลาว และความใกล้ชิดก็เพิ่มมากขึ้นเมื่อนายโกรสร พรหมวิหาร ซึ่งเป็นคนเชื้อสายเวียดนาม ใ้จัดตั้งรัฐบาลใหม่ โดยตนเองเป็นนายกรัฐมนตรี ในปี ค.ศ. 1975

รัฐบาลใหม่ของลาวนี้จึงยังคงมี "ความสัมพันธ์ในลักษณะพิเศษ" กับเวียดนาม แต่นโยบายต่างประเทศและนโยบายภายในก็ยังคงมีความแตกต่างจากเวียดนามอยู่บ้าง การเข้ามาอิทธิพลของเวียดนามในช่วงปีครึ่งในสมัยรัฐบาลของนายโกรสรนั้น ยังไม่มี

มากนัก รัฐบาลลาวในช่วงนั้นยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับจีน คังที่อนุญาตให้จีนยังคงรักษา อิทธิพลในจังหวัดภาคเหนือและทางตะวันตก¹

บทบาททางทหารของเวียคนามได้แผ่ขยายมากขึ้นหลังปี ค.ศ. 1976 เพื่อ ทบโป้ตอกกำลังของฝ่ายต่อต้านก๊กอ่าวซุ โดยชนเผ่าหมอง(Hmong) และสงครามกองโจร ต่อต้านคอมมิวนิสต์ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของลาว ฮานอยได้แถลงในต้นปี ค.ศ. 1977 เวียคนามได้ส่งกำลังทหารเพิ่มเติมจำนวน 10,000 คนไปยังลาว รวมทั้งหน่วยรบทำลาย (crack combat units) ภายในครึ่งปี กองกำลังเวียคนามก็ได้เพิ่มมากขึ้นจาก 30,000 ถึง 40,000 หรือ 50,000² ผู้หลบหนีออกจากพรรคคอมมิวนิสต์ลาวคนหนึ่ง ได้กล่าวว่า จำนวนทหารเวียคนามได้เพิ่มขึ้นจาก 30,000 คน ในปี ค.ศ. 1977 เป็น 50,000 คน ในปี ค.ศ. 1979³ เวียคนามจะใช้กำลังต่อสู้ต่อต้านรัฐบาล มีรายงาน ของเวียคนามว่าได้ใช้อิทธิพลของตนเข้าจำกัดกองกำลังของลาวที่มีจำนวน 20,000 - 30,000 คน และพยายามจำกัดก๊กอ่าวซุในกองทัพลาว ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อความสัมพันธ์ระหว่าง เวียคนามกับจีนเลวลง อันเนื่องมาจากเวียคนามเข้ารุกรานกัมพูชา ได้มีรายงานว่า ฮานอยได้จัดตั้งกองกำลังไปประจำการทางเหนือของลาวใกล้กับพรมแดนจีน⁴

ในขณะที่เกี่ยวกับการเพิ่มกำลังทางทหาร เวียคนามและลาวก็ได้มีการลงนาม กันใน "สัญญาสันติภาพและความร่วมมือระหว่างกัน" ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1977 ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของเวียคนามต่อการป้องกันประเทศและความ มั่นคงของลาว ข้อความในสนธิสัญญานั้นได้ระบุให้มีการร่วมมือกันในการปกป้องเอกราชและ บูรณภาพแห่งดินแดนของแต่ละประเทศรวมไปถึงการต่อต้าน "แผนการแทรกซึมและบ่อน

¹Ibid. p. 24.

²Washington Post, July 19, 1977.

³John McBeth, "Laos : the Government Under Guard," Far Eastern Economic Review (August 24, 1979), pp. 10-11.

⁴รัฐบาลของคาร์เตอร์และเรแกนได้ยืนยันว่า เวียคนามได้ใช้สารเคมีในการ โจมตีพวก Hmong ในลาว

ทำลายโดยจักรวรรดินิยม และกองกำลังปฏิวัติต่อต้านจากต่างประเทศ"¹

อิทธิพลของเวียดนามในพรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลลาวได้เพิ่มมากขึ้น โดยการขับไล่อุตสาหกรรมภายในพรรค การเปลี่ยนแปลงผู้นำ เสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างพรรคต่อพรรค และการส่งผู้เชี่ยวชาญเวียดนามมายังรัฐบาลลาว การขึ้นสู่อำนาจของผู้นำคอมมิวนิสต์ลาวในปี ค.ศ. 1975 แสดงให้เห็นถึงความแตกแยกระหว่างฝ่ายที่ยึดมั่นในนโยบายผูกพันเวียดนาม และพวกที่ต้องการมีนโยบายอิสระ โดยเฉพาะต่อความขัดแย้งระหว่างจีนและเวียดนาม นายไกรสร พรหมวิหาร นายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำของฝ่ายที่ฝักใฝ่เวียดนาม ในขณะที่เจ้าสุภานุวงศ์ ประธานาธิบดีและรองนายกรัฐมนตรีคือ นายภูมิ วงศ์วิจิตรมีความต้องการนโยบายอิสระมากกว่าที่เป็นอยู่²

ฝ่ายของนายไกรสร ได้รับความสำคัญในพรรคและคณะรัฐมนตรี และนโยบายผูกพันเวียดนามที่เพิ่มมากขึ้นดังที่เป็นอยู่นั้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของนายไกรสร เจ้าสุภานุวงศ์ ผู้ซึ่งสนับสนุนนโยบายเป็นกลางระหว่างจีนและเวียดนาม จนถึงตุลาคม ค.ศ. 1978 นั้น ในที่สุดก็ได้หันมาสนับสนุนการรุกรานกัมพูชาของเวียดนามและปรณาม จินตามนโยบายของรัฐบาล หลังจากจีนทำสงครามสั่งสอนเวียดนามในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1979

มีรายงานว่า การกำจัดเจ้าหน้าที่ระดับสูงของพรรคซึ่งถูกสงสัยว่าฝักใฝ่จีน และต่อต้านเวียดนามได้เกิดขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 1979 เจ้าหน้าที่ที่ถูกจับกุมส่วนมากเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนายภูมิ วงศ์วิจิตร ซึ่งเป็นผู้นำที่ไม่มีบทบาทมากนัก³ การกำจัดฝ่ายตรงข้ามนี้ได้

---

¹"Vietnam's Future Policies and Role in Southeast Asia," p. 25.

²Murray Hiebert, "Socialist Transformation in Laos," Current History, (December 1980), p. 178.

³Nayan Chanda, "Seeking A Different Freedom," Far Eastern Economic Review, (December 14, 1979), p. 23.

ดำเนินต่อไปในปี ค.ศ. 1980 โดยนายไกรสรได้เน้นว่าเป็นความต้องการที่จะให้สมาชิกพรรคและข้าราชการร่วมมือกับเวียคนามและโซเวียตและกำจัดฝ่ายที่นิยมลัทธิเหมา¹ รัฐมนตรีกระทรวงประชาสัมพันธ์ของลาว ชื่อศรีเสนา ศรีเสณี ได้แถลงในปี ค.ศ. 1980 ว่าพรรคคอมมิวนิสต์ลาว (LPRD) ได้ดำเนินนโยบายตามเวียคนามเสมอ ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนเหล่านี้ได้ถูกรวมกันเข้าเหมือน "ลูก ๆ ที่มีแม่เดียวกัน"² (united as children of one mother).

โครงการศึกษาทางการเมืองเวียคนามสำหรับเจ้าหน้าที่ลาวนั้น มีความมุ่งหมายที่จะเพิ่มพูนความจงรักภักดีต่อเวียคนาม แม้แต่คณะรัฐมนตรีก็ยังต้องเข้ารับการอบรมในโครงการดังกล่าว ซึ่งบางครั้งอาจใช้เวลาถึง 2 ปี³ มีรายงานว่านายไกรสรเองก็ต้องเดินทางไปฮานอยเกือบจะ 2 ครั้ง

เวียคนามได้เข้าไปมีบทบาทโดยตรงในรัฐบาลลาวโดยผ่านทาง "ที่ปรึกษาพลเรือน" ของกระทรวง กรมต่าง ๆ ตลอดจนสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ปรึกษาของเวียคนามที่อยู่ในลาวนั้นมีประมาณ 5,000 - 6,000 คน ในจำนวนนี้ได้รวมถึงตำรวจลับเวียคนามหลายร้อยคน ซึ่งเข้ามาประจำในลาวหลังปี ค.ศ. 1978 เพื่อที่จะสืบหาและจับกุมผู้ที่เป็นปฏิปักษ์ และจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของลาว⁴ การที่มีที่ปรึกษาพลเรือนชาวเวียคนามนี้ เวียคนามได้อ้างเหตุผลว่าสืบเนื่องมาจากการหลังไหลของผู้ลี้ภัยและผู้เชี่ยวชาญจำนวนหลายพันคนหลังไหลเข้ามายังประเทศไทย

ลาวได้มีนโยบายต่างประเทศเกือบจะเหมือนเวียคนามมาตั้งแต่ต้นปี ค.ศ. 1979 นักสังเกตการณ์หลายคนเชื่อว่าอย่างน้อยเป็นผลมาจากแรงกดดันของเวียคนามต่อการสนับสนุนการต่อต้านจีน ลาวได้เปลี่ยนท่าทีความเป็นกลางระหว่างเวียคนามกับจีน หลังเดือนมีนาคม ค.ศ. 1979 ซึ่งเป็นปีที่จีนบุกเข้าหาสงครามสั่งสอนต่อเวียคนาม รัฐบาลลาวได้ประกันว่าจะซื่อสัตย์ต่อเวียคนามในกรณีความขัดแย้งกับจีนและเริ่มกล่าวหาบักกิ่งว่าต้องการจะล้มล้างรัฐบาลลาว ลาวได้รับรับรองรัฐบาลเองสัมพันธ์ในกับหูชาพร้อม

¹ Far Eastern Economic Review Asia 1981 Yearbook, p. 181.

² Ibid., p. 183.

³ Ibid., p. 181.

⁴ John McBeth, "Laos : the Government Under Guard," p. 10.

กับส่งกองกำลังเข้าไปทางตอนเหนือของกัมพูชาและได้จัดหาความตกลงหลายอย่างกับรัฐบาลเฮงสัมริน¹ ทางฝ่ายจีนจึงได้สนับสนุนพวกกบฏที่ต่อต้านรัฐบาลและให้ความช่วยเหลืออย่างเปิดเผย²

ลาวได้มีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกับโซเวียตควบคู่ไปกับเวียดนาม แม้ว่าไม่ได้เข้าร่วมใน CMEA มีรายงานว่ามียุติบัตรชาวโซเวียตประมาณ 1,000 - 2,000 คนในลาว ในคณะกรรมการวางแผนแห่งชาติของลาว มีผู้เชี่ยวชาญชาวโซเวียตเป็นที่ปรึกษาอยู่ 27 คน และตามหน่วยงานต่าง ๆ ของลาวจะมีที่ปรึกษาชาวโซเวียตจำนวน 2 คน และมีชาวเวียดนาม 1 คน ประจำอยู่ทุกระดับ³ และยังมีผู้แทนที่นับไม่ถ้วนเดินทางไปมาระหว่างลาวกับโซเวียตและประเทศยุโรปตะวันออก ในปี ค.ศ. 1980 ลาวก็ได้ลงนามในความตกลงด้านความช่วยเหลือกับประเทศเหล่านี้⁴ ยิ่งไปกว่านั้น ในปี ค.ศ. 1980 - 1981 เวียดนาม ลาว และ เฮง สัมริน ได้รวมตัวเป็นค่ายเดียวกันในการติดต่อกับโลกภายนอก โดยเฉพาะกลุ่ม ASEAN โดยเวียดนามทำหน้าที่เป็นผู้แทนในการเจรจา

---

¹ MacAlister Brown and Joseph J. Zasloff, "Laos 1979 : Caught in Vietnam's Wake," Asian Survey, (February 1980), pp. 103 - 106.

² John Mcbeth, "Squeezing the Vietnames," Far Eastern Economic Review, (December 19, 1980) p. 9.

³ ความเห็นของ น.ต. ประสงค์ สุนศิริ, เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ใน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ 29 ฉบับที่ 11 (5 กันยายน 2525) หน้า 9

⁴ Stanley Bedlington, "Laos in 1980 : The Portents are Ominous," Asian Survey, (January 1981), pp. 107 - 108.

นโยบายเวียดนามทอกัมพูชา (1975 - 1981)

ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับผู้นำเขมรแดง ซึ่งขึ้นสู่อำนาจในปี ค.ศ. 1975 นั้น นับว่ามีการพัฒนาแตกต่างกันไกลกับความสัมพันธ์ของเวียดนามกับลาว พรรคคอมมิวนิสต์เขมรภายใต้ทอสมท ไม่เคยยอมรับรูปแบบความสัมพันธ์ในลักษณะ พี่น้อง (elder brother - younger brother) ดังการพัฒนาของเวียดนามกับลาว ในการศึกษา นโยบายเวียดนามทอกัมพูชา ในช่วงนับแต่ ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา จึงควรศึกษาถึงลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์ทั้ง 2 ที่เป็นมาในอดีต

คังไค่กล่าวแล้วว่า ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามปัจจุบันเคยอยู่ในพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนมาก่อน ทำให้ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาไม่แน่ใจว่าพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามจะยังคงยึดถือนโยบายหรือความไม่ฝักใฝ่เกี่ยวกับการก่อตั้งสหพันธ์อินโดจีนต่อไปหรือไม่ ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาจึงไม่ไว้วางใจเวียดนามเท่าใดนัก โดยเริ่มตั้งแต่พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ให้การรับรองเจ้าสีหนุตลอดมา โดยไม่ได้สนใจต่อพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา ผู้ร่วมอุดมการณ์ที่กำลังต่อสู้กับเจ้าสีหนุ นอกจากนั้น พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามพยายามอย่างยิ่งที่จะเข้าไปมีบทบาทในกัมพูชา โดยเวียดนามได้ขอให้พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชายุติการต่อสู้แล้วรอนจนกว่าเวียดนามจะประสมชัยชนะ แล้วเวียดนามก็จะเข้าไปช่วยปลดปล่อยกัมพูชา เลือดคนซึ่งเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามกล่าวว่า เป็นไปไม่ได้ที่ประเทศในโลกปัจจุบันจะอยู่กันโดยยึดมั่นในเอกราชและอธิปไตยอย่างเคร่งครัด ประเทศหนึ่ง ๆ ต้องพึ่งพาอาศัยประเทศอื่น ๆ ซึ่งเวียดนามก็เป็นอย่างนี้เหมือนกัน สำหรับประเทศทั้งสามคือ เวียดนาม กัมพูชา และลาว ต่างก็จะต้องช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกัน¹ แต่พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาก็ยังคงยืนยันที่จะดำเนินนโยบายการต่อสู้ด้วยกำลังประสานกับการต่อสู้ทางการเมืองต่อไป

¹ Ministry of Foreign Affairs of Democratic Kampuchea, Department of Press and Information. Black Paper : Facts & Evidences of the Acts of Aggression and Annexation of Vietnam Against Kampuchea. Phnom Penh: Department of Press and Information of Ministry of Foreign Affairs, September 1978, p.37.

ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1967 ได้เกิดการจลาจลต่อต้าน
รัฐบาลขึ้นที่เมืองสามลอค จังหวัดพระตะบอง เนื่องจากกรมการจังหวัดมีโครงการ
สร้างโรงงานน้ำตาลขึ้นที่เมืองนั้น และมีการเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างโรงงาน แต่การ
จ่ายค่าที่ดินต่ำมากไม่เป็นที่พอใจของประชาชน พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาจึงเข้าปลุก
ระดมให้ประชาชนต่อต้านรัฐบาลอย่างเปิดเผย รัฐบาลต้องส่งทหารไปปราบปราม
และได้สร้างความเสียหายอย่างมาก ประชาชนจำนวนมากหลบหนีไปร่วมกับพรรค
คอมมิวนิสต์กัมพูชาเพื่อต่อสู้กับทหารรัฐบาล พรรคคอมมิวนิสต์เวียคนามกล่าวโจมตีพรรค
คอมมิวนิสต์กัมพูชาอย่างรุนแรง สมาชิกและผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาที่นิยมเวียคนาม
ก็ได้แสดงความคิดเห็นด้วยกับผู้นำอื่น ๆ ¹ และพรรคคอมมิวนิสต์เวียคนามได้ส่ง
สมาชิกเข้าไปพยายามชักจูงไม่ให้พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาใช้วิธีการต่อสู้ด้วยกำลัง
อาวุธต่อไป ² แต่พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชากลับต่อสู้หนักยิ่งขึ้น นับเป็นการเริ่มต้น
การต่อสู้ด้วยกำลังอย่างรุนแรงระหว่างรัฐบาลกัมพูชากับพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา

พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาไม่ได้ขอความช่วยเหลือจากพรรคคอมมิวนิสต์
เวียคนามแต่อย่างใดในระหว่างการต่อสู้กับทหารรัฐบาลกัมพูชาระหว่างปี ค.ศ. 1968
ถึงต้นปี ค.ศ. 1970 แต่พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาหวังที่จะให้พรรคคอมมิวนิสต์
เวียคนามอยู่เฉย ๆ และยุติการกระทำที่ต่อต้านการปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์
กัมพูชา แต่นอกจากพรรคคอมมิวนิสต์เวียคนามจะส่งคอมมิวนิสต์ชาวเขมรที่นิยม
เวียคนามแทรกซึมเข้าไปในพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาแล้ว พวกเวียคนามที่เข้าไป
หลบซ่อนอยู่ในดินแดนกัมพูชาก็ยังได้โจมตีกองกำลังปฏิวัติกัมพูชาอีกด้วย³

¹ David P. Chandler, "Changing Cambodia," Current History 59 (December 1970), p. 335.

² Ministry of Foreign Affairs of Democratic Kampuchea, Department of Press and Information, Black Paper..., p. 47.

³ Ibid., p. 34.

พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาส่งคณะผู้แทนไปเยือนฮานอยอีกครั้งหนึ่งเมื่อปลายปี ค.ศ. 1969 พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้แสดงความไม่พอใจและต่อต้านการทำสงครามประชาชนของพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา พร้อมทั้งยื่นข้อเรียกร้องให้พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาวางอาวุธ และยุติสงครามเสีย เลอควนไคกล่าวว่ "จากประสบการณ์ของเวียดนาม การต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง สหภาพกัมพูชาควรจะรอกจนกว่าเรา(เวียดนาม)ได้ชัยชนะ และเมื่อآنเราจะทำการโจมตีอีกเพียงครั้งเดียว แล้วพมเปญก็จะได้รับการปลดปล่อย"¹ เหตุผลของการกล่าวเช่นนี้ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาเกรงว่าพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม จะเข้ามามีอิทธิพลในกัมพูชา

เมื่อเสร็จสิ้นการเจรจาที่ฮานอย คณะผู้แทนของพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาได้เดินทางต่อไปยังปักกิ่งเพื่อเจรจากับพรรคคอมมิวนิสต์จีน ในระหว่างการเจรจานั้น ก็เกิดการรัฐประหารขึ้นในกัมพูชา โดยการสนับสนุนของอเมริกา เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 1970 และวันต่อมาเจ้าสีหนุก็เดินทางไปถึงปักกิ่ง

ด้วยการสนับสนุนและให้กำลังใจของจีน เจ้าสีหนุตัดสินใจที่จะทำการต่อสู้กับรัฐบาลใหม่ของกัมพูชา ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเริ่มให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา แต่พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชากลับมองไปว่าพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามให้ความช่วยเหลือเพื่อแทรกซึมเข้าไปสร้างฐานอำนาจภายในพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา เพื่อสามารถครอบงำพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาในอนาคต ความช่วยเหลือของเวียดนามจึงไม่อาจช่วยให้สันคิตต่อเวียดนามเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเลย ทางค่านพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามก็ได้รับประโยชน์มหาศาลจากการร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา เพราะได้อาศัยดินแดนกัมพูชาเป็นแหล่งหลบซ่อนตัวจากการกวาดล้างของทหารอเมริกันและเวียดนามใต้ ได้รับความช่วยเหลือจากพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาค้นเศรษฐกิจ, สันทางคมนาคมติดต่อ และเสบียงอาหารแก่บรรดาองค์กรต่าง ๆ ของขบวนการปฏิวัติ รวมทั้งที่พักสำหรับกองทหาร คลังสรรพาวุธ โรงพยาบาลก็เข้าไปตั้งในกัมพูชา

Ibid. pp. 39-40.

รัฐบาลใหม่ของลาวนี้จึงยังคงมี "ความสัมพันธ์ในลักษณะพิเศษ" กับเวียคนาม แต่นโยบายต่างประเทศและนโยบายภายในก็ยังคงมีความแตกต่างจากเวียคนามอยู่บ้าง การเข้ามาอิทธิพลของเวียคนามในช่วงปีครึ่งในสมัยรัฐบาลของนายไกสรนั้น ยังไม่มีมากนัก รัฐบาลลาวในช่วงนั้นยังคงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับจีน ดังที่อนุญาตให้จีนยังคงรักษาอิทธิพลในจังหวัดภาคเหนือและทางตะวันตก¹

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977 ความสัมพันธ์ระหว่างลาว-เวียคนาม และระบอบการครองอำนาจของเวียคนามได้มีมากขึ้นใน 4 ขอบเขต คือ (1) บทบาททางด้านการทหาร (2) สัมพันธภาพทางสนธิสัญญา (3) พรรคและรัฐบาล (4) นโยบายต่างประเทศ ซึ่งทั้งหมดนี้ก็คือข้อผูกมัดขั้นพื้นฐานระหว่างลาวและเวียคนาม แต่ตามความเป็นจริงแล้ว เป็นผลจากปัจจัย 3 ประการ คือ (1) การเกิดกลุ่มต่อต้านคอมมิวนิสต์ขึ้นภายในลาว (2) การสูญเสียผู้ชำนาญการของลาวจำนวนหลายพันคน ซึ่งอพยพลี้ภัยมายังประเทศไทย (3) ความขัดแย้งระหว่างเวียคนามกับจีนและกัมพูชา ดังนั้นเวียคนามจึงต้องการความจงรักภักดีของลาวเพิ่มมากขึ้น จึงได้ขยายอิทธิพลของตนเข้าไปยังลาวมากขึ้น

บทบาททางทหารของเวียคนามได้ขยายมากขึ้นหลังปี ค.ศ. 1976 เพื่อตอบโต้กำลังของฝ่ายต่อต้านคิฮาวูช โดยชนเผ่า Hmong และสงครามกองโจรต่อต้านคอมมิวนิสต์ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของลาว ฮานอยได้แถลงในต้นปี ค.ศ. 1977 เวียคนามได้ส่งกำลังทหารเพิ่มเติมจำนวน 10,000 คนไปยังลาว รวมทั้งหน่วยรบทำลาย (crack combat units) ภายในครึ่งปี กองกำลังเวียคนามก็ได้เพิ่มมากขึ้นจาก 30,000 ถึง 40,000 หรือ 50,000² ผู้หลบหนีออกจากพรรคคอมมิวนิสต์ลาวคนหนึ่งได้กล่าวว่า จำนวนทหารเวียคนามได้เพิ่มขึ้นจาก 30,000 คน

1
Ibid.p. 24.

2
Washington Post, July 19, 1977.

กัมพูชายอมเข้าร่วมในการเจรจาที่ปารีสเพื่อให้มีการหยุดยิงในกัมพูชาด้วย เวียดนามเหนือ
 ต้องการที่จะเจรจาหยุดยิงกับสหรัฐอเมริกาและเวียดนามใต้ เพราะการปิดล้อมเมืองท่า
 ของเวียดนามเหนือ และการทิ้งระเบิดอย่างหนักของสหรัฐอเมริกาเมื่อต้นปี
 ค.ศ. 1972 ทำให้ไม่สามารถดำเนินการสู้รบต่อไปได้ และยังต้องการความช่วยเหลือ
 ที่สหรัฐอเมริกาสัญญาว่า "จะช่วยเหลือรักษายาเสพติดจากสงคราม และบูรณะพื้นที่ฟูประเทศ¹
 อีกประการหนึ่ง เวียดนามตระหนักถึงความต้องการของสหรัฐอเมริกาที่จะถอนตัวจาก
 สงครามเวียดนามอย่างเด็ดขาด ซึ่งเป็นโอกาสที่จะสามารถกันสหรัฐอเมริกาออกจาก
 สงครามได้โดยสะดวก นอกจากนั้น เวียดนามยังต้องการที่จะให้การเจรจาที่ปารีส
 เหมือนกับการเจรจาที่เจนีวาปี ค.ศ. 1954² ที่เวียดนาม ลาว และกัมพูชา
 เข้าร่วมเจรจาค่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มน้ำหนักในการเจรจาทอรองที่จะยุติสงครามกัน
 นับแต่กลางปี ค.ศ. 1972. มีการเจรจาระหว่างเวียดนามเหนือกับกัมพูชา
 ทุกเดือน แต่ผู้แทนกัมพูชาไม่ยอมเจรจาเกี่ยวกับการเจรจาสันติภาพที่ปารีส³ ในที่สุด
 การเจรจาก็ล้มเหลวลง โดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามอ้างว่า สาเหตุที่ทำให้ลี้ซิงเจอร์
 ปฏิเสธที่จะลงนามในข้อตกลงปารีสในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1972 ก็เพราะ
 พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาปฏิเสธที่จะยอมเจรจากับรัฐบาลลอนดอนเพื่อหยุดยิงในกัมพูชา
 ตามแรงกดดันของเวียดนามเหนือ

ในที่สุด เมื่อเดือนเมษายน 1975 ทอลท ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา
 ก็สามารถยึดพนมเปญได้ และในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1975 ทอลทได้นำคณะผู้แทน
 พรรคไปเยือนฮานอย และได้กล่าวว่า "ไคร้ชนจะมาช่วยความพยายามของเราเอง"

¹ ชูชาติ กังวาลกิจมงคล, "เวียดนาม : สงครามที่ยืดเยื้อหรือสันติภาพที่ยืนยาว," จุลสารซุกเบื่องหลังเหตุการณ์ปัจจุบัน 40(เมษายน 2516) หน้า 10.

² Ministry of Foreign Affairs of Democratic Kampuchea, Department of Press and Information, Black Paper ..., p. 71.

³ Ibid., p. 72.

ซึ่งกล่าวว่ายืนยันได้อย่างที่ว่าในตอนปลายสงคราม พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาไม่ได้รับความช่วยเหลือจากพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามมากนัก ซึ่งเป็นความต้องการของพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาอยู่แล้ว ที่ไม่ต้องการจะรับความช่วยเหลือจากเวียดนาม เพราะเกรงว่าเวียดนามจะใช้ความช่วยเหลือดังกล่าวมาครอบงำตน

หลังเดือนเมษายน ค.ศ. 1975 รัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตยภายใต้พลท พยายามหาทางที่จะออกจากเวียดนาม มีการต่อสู้กันประปรายตามแนวชายแดนในปี ค.ศ. 1975 และ 1976 โดยทั้ง 2 ฝ่ายพยายามเข้าควบคุมพื้นที่ที่แย่งชิงกัน พลท กล่าวว่ เวียดนามพยายามที่จะกลืนกัมพูชาให้เข้าไปสู่สหพันธ์อินโดจีนโดยมีฮานอยเป็นผู้นำ และใ้ข้ออ้างถึงการที่เวียดนามเข้าไปมีอิทธิพลเหนือลาวเป็นข้อพิสูจน์ รัฐบาลฮานอยปฏิเสธข้อกล่าวหา แต่ใ้กล่าวว่า เวียดนามและกัมพูชาคควรจะมี "ความสัมพันธ์พิเศษ" ระหว่างกัน¹ นอกจากนั้น เวียดนามยังใ้ปฏิเสธคำกล่าวหาของเขมรแดง ที่ว่าเวียดนามอยู่เบื้องหลังพวกที่พยายามต่อต้านรัฐบาลพลท ซึ่งดำเนินการโดยสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาที่นิยมเวียดนาม

การปะทะกันทางพรมแดนระหว่างเขมรแดงและเวียดนามใ้ขยายกว้างขึ้น หลังเดือนเมษายน ค.ศ. 1977 กองทัพอเวียดนามใ้ตอบโต้โดยการบุกโจมตีครั้งใหญ่ หางค์ันตะวันออกของกัมพูชาในตอนปลายปี เวียดนามใ้เสนอแผนการสันติภาพในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1978 และเรียกร้องใ้เปิดการเจรจา แต่รัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตยปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าว

สำหรับเวียดนามนั้น ในตอนต้นปี ค.ศ. 1978 น่าจะมีทางเลือกในนโยบายใ้ 3 ประการ คือ

(1) คำเนินการต่อสู้ตามชายแดนต่อไป และพยายามกดดันใ้ พลท หันมาเจรจา

---

¹ เห็นใ้ชัดจากมติในการกำหนดนโยบายต่างประเทศในการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1976 และดูเพิ่มเติมใ้จาก Nayan Chanda "The Bloody Border " Far Eastern Economic Review, April 21, 1978, p. 17.

โครงการศึกษาทางการ เมืองเวียคนามสำหรับเจ้าหน้าที่ลาวนั้น มีความมุ่งหมายที่จะเพิ่มพูนความจงรักภักดีต่อเวียคนาม แม้แต่คณะรัฐมนตรีก็ยังต้องเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการดังกล่าว ซึ่งบางครั้งอาจใช้เวลาถึง 2 ปี¹ มีรายงานว่านาย โกรสรเองก็ต้องเดินทางไปฮานอยเดือนละ 2 ครั้ง

เวียคนามได้เข้าไปมีบทบาทโดยตรงในรัฐบาลลาวโดยผ่านทาง "ที่ปรึกษาพลเรือน" ของกระทรวง กรมต่าง ๆ ตลอดจนสำนักนายกรัฐมนตรី ที่ปรึกษาของเวียคนามที่อยู่ในลาวนั้นมีประมาณ 5,000 - 6,000 คน ในจำนวนนี้ได้รวมถึงตำรวจลับ เวียคนามหลายร้อยคน ซึ่งเข้ามาประจำในลาวหลังปี ค.ศ. 1978 เพื่อที่จะสืบหาและจับกุมผู้ที่เบี่ยงปฏิบัติ และจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของลาว² การที่มีที่ปรึกษาพลเรือนชาวเวียคนามนี้ เวียคนามได้อ้างเหตุผลว่าสืบเนื่องมาจากการ หลั่งไหลของผู้ลี้ภัยและผู้เชี่ยวชาญจำนวนหลายพันคนหลั่งไหลเข้ามายังประเทศไทย

ลาวได้มีนโยบายต่างประเทศเกือบจะเหมือนเวียคนามมาตั้งแต่ต้นปี ค.ศ. 1979 นักสังเกตการณ์หลายคนเชื่อว่าอย่างน้อยเป็นผลมาจากแรงกดดันของเวียคนามต่อการสนับสนุนการต่อต้านจีน ลาวได้เปลี่ยนท่าทีความเป็นกลางระหว่างเวียคนามกับจีน หลังเดือนมีนาคม ค.ศ. 1979 ซึ่งเป็นปีที่จีนบุกเข้าทำสงครามสังคมนิยมต่อเวียคนาม รัฐบาลลาวได้ประกันว่าจะซื่อสัตย์ต่อเวียคนามในกรณีความขัดแย้งกับจีนและเริ่มกล่าวหา บักกิงว่าต้องการจะล้มล้างรัฐบาลลาว ลาวได้รับรับรองรัฐบาลเฮงสัมรินในกัมพูชาพร้อม

¹ Ibid., p. 181.

² John McBeth, "Laos: the Government Under Guard," p. 10.

³ Vietnam's Future Policies and Role in Southeast Asia," Report prepared for the United States Senate by the Congressional Research .....p. 26.

ของจีนต่อรัฐบาล พอล พต ซึ่งมีคนกล่าวว่า ในปี ค.ศ. 1978 ได้มีอาวุธจากจีนและที่ปรึกษาทางการทหารจากจีนจำนวน 5,000-6,000 คนในกัมพูชา¹ ความช่วยเหลือของจีนได้เพิ่มอุปสรรคที่จะประสบความสำเร็จในทางเลือกสองประการแรก และมีรายงานว่า โขเวียตไคกระตุ้นให้ฮานอยเลือกการรุกราน² และจัดหากำลังทหารเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการ ประการสุดท้ายซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญคือ เวียดนามรู้สึกหมกหมองและความอคทนอคบปัญหาและต่อการปฏิเสธการยอมรับ "ความสัมพันธ์พิเศษ" ของรัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตย หรือความพยายามในการจัดตั้งสหพันธ์อินโดจีนนั่นเอง เพราะต่อมาในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1979 เวียดนามก็ได้ทำสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือกับกัมพูชา ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับที่ทำกับลาวเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1977 และวันที่ 13 มีนาคม ค.ศ. 1979 ลาวและกัมพูชาก็ได้ทำสนธิสัญญาเช่นเดียวกันนี้ โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความร่วมมือทางทหาร อนุญาตให้หมักกองทหารเวียดนามอยู่ในลาวและกัมพูชาได้ เพื่อความมั่นคงและสมรรถภาพในการป้องกันประเทศร่วมกัน

แต่สำหรับเวียดนามนั้นมักจะอ้างว่า คนทำงานเพื่อมนุษยชน โดยการโค่นล้มรัฐบาลล่างเผด็จการของพอล พต (genocidal Pol Pot regime) ซึ่งไม่น่าจะเป็นความจริง เพราะถ้าเวียดนามจะช่วยประชาชนชาวกัมพูชาจริง หลังจากล้มล้าง พอล พต แล้วก็ถอนทหารออกมา และในลาวซึ่งเวียดนามนำทหารของตนเข้าไปไว้นั้น ก็ไม่มีรัฐบาล พอล พต อยู่ แต่ความจริงแล้วน่าจะเป็นเพราะเวียดนามไม่สามารถถกหนอคบปัญหาและต่อการปฏิเสธการยอมรับ "ความสัมพันธ์พิเศษ" ของรัฐบาล พอล พต ดังใดกล่าวมาแล้วมากกว่า เพราะ

¹Marian Kirch Leighton, "Perspective on the Vietnam-Cambodia Border Conflict," Asian Survey, (May 1978), p.45.

²Nayan Chanda, "Peking Escalates the War of News," Far Eastern Economic Review, (May 17, 1971), pp.10-11.

ทอล ทต เป็นคอมมิวนิสต์ชาตินิยมจึก ที่ยากจะโน้มน้าวให้มาร่วมอยู่กับเวียคนามได้ รัฐบาล
กัมพูชาภายใต้ ทอล ทต นั้น นับว่าดำเนินนโยบายที่ซัดคองผลประโยชน์ของเวียคนามอย่าง
รุนแรง ภายหลังกอมมิวนิสต์ยึดอำนาจการปกครองในกัมพูชาและเวียคนามได้ไ้แล้ว พวก
ทอล ทต ก็ใช้นโยบายปิดประตูพัฒนาเศรษฐกิจ ในขณะที่เวียคนามต้องการระดมทรัพยากร
จากกัมพูชาและลาวเพื่อพัฒนาประเทศอย่างพึ่งพาอาศัยกัน "ฉันที่นี้เอง" และมีส่วนร่วม
ในเส้นทางสำคัญทางเศรษฐกิจ และปรารถนาจะบรรลุการพัฒนาทางเศรษฐกิจโดยไม่ต้อง
มีแนวพรมแดนแบ่งแยกสามประเทศนี้

นอกจากนั้น เวียคนามก็มักจะอ้างว่าได้โคลนล้ม "อาณานิคม" ของจีน เพราะ
จีนคุกคามเวียคนาม โดยใช้อิทธิพลผ่านกัมพูชา จึงมีข้อสงสัยว่า ถ้าจีนคุกคามเวียคนาม
จริง ก็น่าจะเป็นการคุกคามทางค่านเหนือ และเวียคนามควรจะตอบโต้การคุกคามจากจีน
โดยเอากำสั่งไปตั้งรับตามพรมแดนที่ติดต่อกับจีน แต่เวียคนามกลับไปบุกรุกและครอบครอง
กัมพูชาทางตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นการตอบโต้การคุกคามของจีนที่แปลก และความจริงนั้น
หากจีนต้องการจะคุกคามเวียคนามจริงก็คงจะสามารถโจมตีข้ามพรมแดนของจีนเข้าไปใน
เวียคนามแบบง่าย (สงครามสั่งสอน วันที่ 17 กุมภาพันธ์ - 16 มีนาคม 1979) ไม่จำ
เป็นต้องอ้อมเข้าไปทางกัมพูชา และเวียคนามมักจะอ้างว่า กัมพูชามีทหารและที่ปรึกษาจีน
อยู่อย่างหนาแน่น ซึ่งไม่น่าจะเป็นความจริง เพราะเมื่อเวียคนามยึดกรุงพนมเปญในวันที่
7 มกราคม ค.ศ. 1979 นั้น มีช่างเทคนิคผู้เชี่ยวชาญและเจ้าหน้าที่คณะทูตของจีนรวมกัน
ขานไปจากไทยประมาณ 600 คนเท่านั้น และเมื่อเวียคนามได้สังหาร 40,000-50,000
คนเข้าไปในลาวเพื่อช่วยลาวปลดแอกหลังจากปลดปล่อยไซ่ง่อนไม่นาน ในครั้งนั้นจะเห็นได้
ว่า เวียคนามยังเป็นมิตรกับจีนอยู่ ทั้งนั้น ยังไม่มี "ภัยคุกคามจากจีน" ที่จะนำมาอ้าง
แต่เวียคนามก็ยังสังหารและผู้เชี่ยวชาญเข้าไปควบคุมสถานการณ์ในลาวตามนโยบาย
"สัมพันธ์ภาพแบบพิเศษ" ของตน

ทั้งนี้กล่าวแล้วว่า เมื่อเวียคนามตัดสินใจจะบุกกัมพูชา ก็เกรงภัยจากจีน จึง
ได้หาสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือ ซึ่งรู้จักกันว่า คือ สนธิสัญญาพันธมิตรทางทหาร เพื่อ
ค้ำประกันความปลอดภัยของเวียคนาม หากจีนโต้ตอบ ซึ่งสนธิสัญญานี้มีลักษณะเช่นเดียวกับ
สนธิสัญญาระหว่างอินเดียนกับโซเวียตที่ทำกันที่นิวเคลลี เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ. 1971
สามเดือนต่อมาอินเดียนได้สังหารเข้าไปรบกับกองทัพอากาศในปากีสถานตะวันออก อัน

มีผลแยกปากีสถานตะวันออกเป็นประเทศบังกลาเทศมาจนถึงปัจจุบันนี้ จึงน่าจะกล่าวได้ว่า การที่เวียคนามคำเนินนโยบายผูกพันกับโซเวียตในช่วง ค.ศ. 1978-1979 โดยการเป็นสมาชิก COMECON และเซ็นสัญญามิตรภาพและความร่วมมือกันนี้ ก็เนื่องจากเวียคนามเตรียมแผนการที่จะรุกรานกัมพูชาและลาว โดยเพื่อจะให้บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้ง "สหพันธ์อินโดจีน" นั้นเอง ย่อมเป็นที่ทราบกันว่า โซเวียตให้ความสนับสนุนเวียคนามในทุกด้าน รวมถึงการคงทหารเวียคนามไว้ในกัมพูชาและลาว รวมทั้งมีที่ปรึกษาโซเวียตอยู่ในประเทศทั้งสองด้วย และยังให้ความสนับสนุนทางด้านการอาหารและเสบียงอาหารคิดเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่า 20,000 ล้านดอลลาร์ต่อปี ซึ่งสิ่งที่โซเวียตได้รับการตอบแทนจากการช่วยเหลือเวียคนามคือ ทำให้จีนต้องกังวลอยู่กับภัยคุกคามจากตอนใต้จากเวียคนาม นอกจากนั้นโซเวียตได้สิทธิในการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติการทางทหารที่อ่าวคามรานห์ ฐานทัพคานังและไฮฟอง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1979 นอกจากนั้นยังมีรายงานว่าโซเวียตได้จัดตั้งศูนย์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสืบความลับของข้าศึกในฐานทัพดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อขยายขอบเขตของระบบรักษาความมั่นคงร่วมกันของเอเชีย (Asian Collective Security System) ให้กว้างขวางออกไป

หลังจากเวียคนามไคร่รุกรานกัมพูชาแล้ว เวียคนามก็ได้เข้าไปมีบทบาทโดยตรง โดยเวียคนามได้ขยายเขตอำนาจรัฐของตนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการบริหารงานในส่วนภูมิภาคซึ่งเป็นชนบทที่ห่างไกล ทุกกันการและประชาชนส่วนใหญ่อาศัยกันอยู่อย่างกระจัดกระจาย ฝ่ายเฮง สัมริน ได้พยายามที่จะกวาดต้อนประชาชนของกัมพูชาจากหมู่บ้านเล็ก ๆ ตามบริเวณพื้นที่ป่าเขาไกลแนวชายแดนไทย-กัมพูชาให้เข้ามาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อนในเขตชุมชนชน เพื่อความสะดวกในการปกครองและควบคุมความเคลื่อนไหวของประชาชนมิให้มีการติดต่อกับและสนับสนุนฝ่ายตรงข้าม ขณะเดียวกันก็จัดตั้งหน่วยงานของพรรคและกองกำลังติดอาวุธขึ้นทำหน้าที่บริหารงาน กับจัดตั้งระบบการป้องกันทั้งทางฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร เพื่อทำหน้าที่รักษาความสงบขึ้นในหมู่บ้านเหล่านั้น รวมทั้งวางแผนงานและแนวทางการผลิตสินค้าต่าง ๆ ขึ้นพร้อมกันด้วย อย่างไรก็ตามก็ เจ้าหน้าที่ของฝ่าย เฮง สัมริน ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ นั้น ไม่มีอิสระและเสรีภาพในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะถูก

เวียคนามเข้าแทรกแซงด้วยการจัดตั้งที่ปรึกษาเข้ามาควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายเอง สัม ริน โดยใกล้ชิดทุกระดับ โดยที่ปรึกษาของเวียคนามจะเป็นผู้วางนโยบายและกำกับดูแลให้การดำเนินงานทุกชั้นตอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของตน ดังนั้นงานทุกอย่างที่เข้าไปจึงมีลักษณะเพียงเพื่อหาหรือสนองเจตนารมณ์และเกื้อกูลให้เวียคนามสามารถคงอิทธิพลของตนไว้ในกัมพูชาได้ต่อไปเป็นส่วนใหญ่ เวียคนามเชื่อว่า "การให้การศึกษาทางการเมืองแก่เจ้าหน้าที่เขมร" เป็นกุญแจสำคัญในการที่จะปลุกฝังความจงรักภักดีต่อเวียคนาม เช่นเดียวกับการอบรมด้านการบริหาร โรงเรียนศึกษาทางการเมืองสำหรับเจ้าหน้าที่เขมรได้จัดตั้งขึ้นทั้งในกัมพูชาและเวียคนาม แต่ละหลักสูตรจะใช้เวลา 3-6 เดือน โดยให้การอบรมในด้านการบริหาร การเข้าถึงความสัมพันธ์กับเวียคนาม เอกภาพของรัฐบาลอินโดจีน และความเป็นปฏิปักษ์ต่อจีน นอกจากความพยายามที่จะควบคุมด้านการบริหารแล้ว ในด้านการครอบครองดินแดน ฝ่ายเวียคนามยังคงอพยพประชาชนเวียคนามเข้ามาตั้งถิ่นฐานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตหัวเมืองที่สำคัญ ๆ และบริเวณพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ แล้วพยายามกีดกันหรือผลักดันชาวกัมพูชาออกจากพื้นที่ดังกล่าว ขณะเดียวกันก็พยายามรุกล้ำเขตแดนด้วยการเลื่อนหลักเขตลิกเข้ามาในพื้นที่กัมพูชาตลอดเวลา

อย่างไรก็ตาม เป็นการแสดงให้เห็นว่า เวียคนามก็ประสบความสำเร็จในการจัดตั้งสหพันธรัฐอินโดจีนแล้วในระดับหนึ่ง เป้าหมายหลักของเวียคนามในขณะนี้คือความต้องการที่จะให้นานาประเทศยอมรับสถานะของระบอบเฮง สัม รินในกัมพูชา เวียคนามหวังว่าจะได้รับความสำเร็จโดยการรับรองระบอบเฮง สัม รินจากประเทศในกลุ่ม ASEAN เวียคนามได้ชักจูงให้รัฐบาลของประเทศในโลกที่สามเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับรัฐบาลเฮง สัม ริน และต้องการให้องค์การสหประชาชาติยอมรับที่นั่งของรัฐบาลเฮง สัม ริน นอกจากนั้นยังต้องการให้องค์การบรรเทาทุกข์ขององค์การสหประชาชาติทำงานโดยตรงกับรัฐบาลในพนมเปญ แต่ความหวังในค่านี้อาจยังลางเลือน เมื่อขอมติสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ในกัมพูชาในปีค.ศ. 1984 นั้น ได้รับการรับรองอย่างท่วมท้นอีกครั้งหนึ่งด้วยคะแนน 110 ต่อ 22 ในขณะที่มติเมื่อปีค.ศ. 1983 คือ 105 ต่อ 23 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามติของประชาคมโลกที่คัดค้านการยึดครองกัมพูชาโดยเวียคนามได้ถูกยืนยันอีกครั้งหนึ่ง

บทสรุป

แม้ว่าเวียดนามและสหภาพโซเวียต จะได้มีความสัมพันธ์ระหว่างกันตั้งแต่หลังสงครามอินโดจีนครั้งแรก และใกล้ชิดกันมากขึ้นในระยะหลังทศวรรษที่ 1960 แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวจนถึงปี ค.ศ. 1978 นั้น จะเป็นไปได้ในลักษณะของการให้ความช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของเวียดนามเท่านั้น หรือแม้ว่าโซเวียตจะเคยส่งอาวุธยุทโธปกรณ์มาช่วยเวียดนามเหนือในการรวมประเทศก็ตาม แต่ก็ยังไม่เคยมีสนธิสัญญาทางการทหารต่อกัน ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและโซเวียตในช่วงปี ค.ศ. 1978-79 จึงมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม โดยเริ่มตั้งแต่การที่เวียดนามสมัครเข้าเป็นสมาชิก Council for Mutual Economic Assistance (COMECON) เมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1978 โดยการสนับสนุนของโซเวียต การลงนามในสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือระหว่างโซเวียตและเวียดนาม เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1978 ซึ่งคงทราบกันดีว่าเป็นสนธิสัญญาทางการทหาร การที่เวียดนามใช้ประโยชน์จากฐานทัพที่อ่าว Cam Ranh ในปี ค.ศ. 1979 โดยได้มีการเตรียมต้อนรับกองทัพอากาศของโซเวียตที่อ่าว Cam Ranh หนัที่หลังจากการลงนามสนธิสัญญามิตรภาพระหว่างโซเวียต-เวียดนาม สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสัญญาณที่บ่งบอกชัดเจนถึงนโยบายฝักใฝ่โซเวียตของเวียดนามในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

ปัจจัยที่มีส่วนในการกำหนดทางเลือกของเวียดนามก่อนนโยบายดังกล่าวนี้มีหลายประการและเกี่ยวเนื่องกัน การที่ผู้นำในพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามในขณะนั้นส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโส และเคยมีบทบาทในพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนซึ่งใกล้ชิดกับโซเวียต การที่ผู้นำที่นิยมจีนหลายคนถูกปลดออกจากตำแหน่งสำคัญในพรรคโดย เลอ ควน ซึ่งฝักใฝ่โซเวียต รวมทั้งการที่นโยบายทุกอย่างของเวียดนามถูกกำหนดโดยพรรค ย่อมทำให้นโยบายต่างประเทศเวียดนามนั้นมีแนวโน้มว่า จะใกล้ชิดโซเวียตไ้ม่ช้า โดยเฉพาะเมื่อรวมเข้ากับแนวความคิดของเวียดนามที่เกรงกลัวจีนว่าเป็นศัตรูสำคัญ ที่เวียดนามต้องต่อสู้ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นปัจจัยเบื้องต้น ความขัดแย้งระหว่างจีนและเวียดนามไม่ว่าจะเป็นการหวาดระแวงระหว่าง 2 ประเทศ กรณีพิพาทเรื่องพรมแดน ภัยหนาวจีนโพ้นทะเล หรือที่เวียดนามไม่พอใจจีนในกรณีที่ดินให้ความ

ช่วยเหลือเขมรแดงในกัมพูชา รัฐบาลทางเศรษฐกิจที่เวียดนามต้องพึ่งพาต่างชาติเพื่อขอความช่วยเหลือมาพัฒนาประเทศ ซึ่งถูกทำลายหลังการรวมประเทศ ย่อมเป็นปัจจัยอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้เวียดนามหันไปหาโซเวียต ซึ่งสามารถให้ความช่วยเหลือในด้านอาวุธหนักที่เวียดนามต้องการ และโซเวียตก็มีสมรรถนะทางเศรษฐกิจที่สามารถจะให้ความช่วยเหลือเวียดนามได้มากกว่าจีน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่มีส่วนในการทำให้เวียดนามดำเนินนโยบายฝักใฝ่โซเวียตทั้งสิ้น แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่เวียดนามเลือกดำเนินนโยบายฝักใฝ่โซเวียตในช่วงปีค.ศ. 1978-1979 นั้น คือเวียดนามต้องการจัดตั้ง "สหพันธ์อินโดจีน" อันเป็นแนวความคิดดั้งเดิมของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน หรือที่เวียดนามใช้คำว่า "ความสัมพันธ์พิเศษ" แทน ซึ่งแนวความคิดนี้สืบเนื่องจากแนวความคิดด้านความมั่นคง ดังที่เวียดนามรู้สึกมาตลอดว่า จากสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศเวียดนาม เวียดนามจะมั่นคงปลอดภัยก็ต่อเมื่อลาวและกัมพูชาเป็นมิตรกับตน เวียดนามจึงเห็นว่า ลาวและกัมพูชาเป็นผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของตน เมื่อเวียดนามเห็นว่าจีนได้เข้ามาบีบ압าและอิทธิพลในกัมพูชามากขึ้นเรื่อย ๆ จึงเห็นว่าจีนจะเป็นตัวชักชวนเป้าหมายของตนในกัมพูชาในขณะเดียวกับเขมรแดงก็มีความระแวงเวียดนามอยู่แล้วในการที่เวียดนามจะผนวกกัมพูชาเข้าไปในสหพันธ์ ฯ และพอล พต ก็เป็นคอมมิวนิสต์ที่เป็นชาตินิยมสูง ยากที่เวียดนามจะสามารถเกลี้ยกล่อมให้มาเป็นพวกเดียวกันได้ เวียดนามจึงต้องตัดสินใจที่จะใช้กำลัง ในการที่จะใช้กำลังเข้ารุกรานกัมพูชานั้น เวียดนามจำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากมหาอำนาจภายนอก ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งมีปัจจัยประกอบอย่างอื่น ดังที่ไค่กล่าวแล้ว นั่นก็คือโซเวียตซึ่งในขณะนั้นต้องการปิดล้อมจีน และมีสมรรถนะในการให้ความช่วยเหลือเวียดนามได้

ในการที่เวียดนามดำเนินนโยบายฝักใฝ่โซเวียตในช่วงนี้นั้น เวียดนามมักจะมีข้ออ้างว่าเป็นเพราะตนเองถูกกักคั้นจากประเทศอื่น ไม่ว่าจะในทางใด แต่จากปัจจัยต่าง ๆ ดังที่ไค่กล่าวมาแล้ว รวมทั้งสถานการณ์ระหว่างประเทศในขณะนั้น มิได้บีบบังคับให้เวียดนามดำเนินนโยบายดังกล่าวเลย หากแต่เป็นเพราะเวียดนามรู้สึกว่าการผลประโยชน์ของตนกำลังจะถูกกระทบกระเทือนเพื่อฉีกข้อสัญญาโซเวียตเป็นผู้ปกป้องผลประโยชน์ของตน โดยการทำสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือกันระหว่างโซเวียตและเวียดนาม เพื่อเป็นเครื่องประกันความปลอดภัยจากจีน หากถูกจีนคอบไต์ ซึ่งสนธิสัญญานี้มีลักษณะเดียวกับสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือระหว่างอินเดียนกับโซเวียตที่ทำกันที่นิวเคลลี เมื่อปีค.ศ. 1971 ก่อนที่

อินเตียจะส่งทหารเข้าไปรบกับกองทัพปากีสถานในปากีสถานตะวันออก อันมีผลแยกปากีสถาน
 ตะวันออกเป็นประเทศบังคลาเทศมาจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งก็นับว่าเวียดนามประสบความสำเร็จใน
 ชั้นหนึ่ง คือเมื่อเวียดนามได้จัดทำสนธิสัญญาสันติภาพและความร่วมมือกับลาวและกัมพูชา
 รวมทั้งลาวก็ได้ทำสนธิสัญญาเช่นนี้กับกัมพูชาค้วย จึงนับว่า "สหพันธอินโดจีน" ได้ถูกจัดตั้งขึ้น
 แล้วภายใต้เวียดนาม แต่เวียดนามก็ยังไม่ประสบความสำเร็จที่จะทำให้รัฐบาลเฮง สัม ริน
 ของตนเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ และปัญหาการสู้รบในกัมพูชาก็ยังไม่ยุติ ถึงแม้เวียดนาม
 นามจะเป็นฝ่ายได้เปรียบในการรบก็ตามที และคงยังไม่มีที่หาว่าจะยุติลงง่าย ๆ ทราบไหม
 เวียดนามยังมุ่งมั่นที่จะขยายอำนาจอันเป็นผลให้เกิดความเคียดแค้นแก่ชาวอินโดจีนและ
 กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรก็ตามในการ
 คำเป็นนโยบายต่างประเทศนั้น แต่ละประเทศจะตีความ "ผลประโยชน์" ของชาติตนแตกต่างกัน
 กันออกไป และสามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ ก่อนปีค.ศ. 1975 เวียดนามพยายามรับความ
 ช่วยเหลือจากทุกประเทศและสามารถรับความช่วยเหลือได้จากทั้งจีนและโซเวียต ทั้งนี้ก็
 เพราะมีเป้าหมายที่จะรวมประเทศให้ได้เป็นอันดับแรก เมื่อรวมประเทศได้แล้ว ก็มีเป้าหมาย
 ต่อไปที่จะแสวงหาอำนาจโดยการจัดตั้ง "สหพันธอินโดจีน" จึงได้ร่วมกับโซเวียตในการต่อต้าน
 จีน ซึ่งเคยช่วยเหลือเวียดนามเป็นอย่างมากในค่านเศรษฐกิจสมัยที่เวียดนามจะรวมประเทศ
 ดังนั้นหากผลประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็เวียดนามหรือโซเวียต
 ความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสองนี้ ก็คงจะต้องเปลี่ยนแปลงไปค้วอย่างแน่นอน